

Malatya Kent Merkezinde Yaşayan Yetişkin Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı ve Etkileyen Faktörler

Prevalence of Domestic Violence Experienced by Adult Women Living Malatya City Centre and Influencing Factors

Dr. Burak Mete¹, Dr. Erkan Pehlivan², Dr. Deniz Bektaş¹, Dr. Çiğdem Tekin¹, Dr. Esin Çakmak¹

Geliş/Received : 13.07.2017
Kabul/Accepted : 01.12.2018

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı Türkiye'nin doğusunda bir kent merkezinde yaşayan yetişkin kadınların aile içi şiddete maruz kalma sıklıkları ve ilişkili faktörleri incelemektir.

Yöntem: Çalışmamız 2016 yılı Eylül-Kasım ayları arasında Malatya il merkezinde yaşayan yetişkin 479 kadın ile yapılmış kesitsel tipte bir çalışmadır. Bu araştırmada, Türkiye genelinde delphi tekniği ile geçerlik çalışması yapılan aile içi şiddet anket formu kullanıldı. Örneklem il merkezinde bulunan 39 Aile Sağlığı Merkezine başvuran kadınlar arasından tesadüfi olarak seçildi.

Bulgular: Katılımcıların %63'ü evli, %29'u bekar, %7.9'u boşanmış ya da eşi ölmüştü. Kadınların %22.3'ü yaşamının bir döneminde aile içi şiddetin herhangi bir formuna maruz kalmıştı. Kadınların medeni hal, eğitim durumu, meslek ve yaş özellikleri açısından bakıldığında şiddet görme durumları arasında istatistiksel fark vardı. Ailede şiddet uygulayanların %55'i eş idi. Şiddet görenlerin %80'i aile birliği dağılmasını diye yardım talebinde bulunmadığını bildirdi. Şiddetin en önemli nedenleri olarak; eşin isteğine itiraz etme, ekonomik faktörler, alkol ve namus olduğu gösterildi.

Sonuç: Bu çalışmada aile içi şiddete maruziyet sıklığı ulusal verilere göre daha düşük bulundu. Ailede şiddet uygulayan daha çok eşti. Şiddetin yaygınlığı toplumsal statü düşüklüğü ile ilgilidir.

Anahtar sözcükler: Aile içi şiddet, kadın, yetişkin

Abstract

Objective: The objective of the present study is to examine the prevalence of domestic violence that women living in a provincial centre in the eastern part of Turkey are exposed to and factors associated with this form of violence.

Method: The study is a cross-sectional survey conducted in October-November 2016 with 479 adult women living at the province centre of Malatya. The survey used domestic violence questionnaire form whose validity was checked at national level through the Delphi technique. The sample was selected from among women applying to 39 Family Health Centres located at the city.

Findings: Of women in the sample, 63% were married, 29% were single, and 7.9% were divorced or lost their husbands. 22.3% of these women have faced a form of domestic violence in various periods of their life. Exposure to violence varied statistically with respect to such characteristics of women as marital status, level of education, occupation and age. 55% of perpetrators of acts of violence were husbands. 80% of victims of violence stated that they did not report the case for maintaining family unity. Objection to some request of the husband, economic factors, alcohol abuse and honour were given as the leading causes of violence.

Conclusion: The survey found the prevalence of exposure to domestic violence as lower than what national data suggest. Spouses were the main perpetrators of violence. The prevalence of violence is associated with low social status.

Key words: Domestic violence, Woman, Adult

1 Arş. Gör.; İnönü Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD, Malatya
2 Prof.; İnönü Ü. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD, Malatya

Giriş

"Şiddet ve Sağlık Raporu"nda şiddet, "Bir kişiye, bir gruba ve bir topluma karşı yaralanma, ölüm ve psikolojik zararlar, gelişme geriliği ya da çöküntü hali, fiziksel güç ya da tehdit uygulama" olarak tanımlanmaktadır (1). Dünya Sağlık Örgütü (WHO:1998), eşler arası şiddeti, "yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her tür davranış" olarak tanımlamaktadır. Şiddet, tarihin her döneminde ve toplumda görülmeyle birlikte sıklıkla ataerkil toplumlarda görülmektedir (2).

Çoğunlukla şiddet dendiğinde akla fiziksel olanı gelmekle birlikte; psikolojik, ekonomik, duygusal ve cinsel şiddet olmak üzere farklı çeşitleri bulunmaktadır. 49. Dünya Sağlık Asamblesi'nde, şiddetin halk sağlığının öncelikli konularından olduğu kabul edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü üyesi olan 191 ülkeden 1200'den fazla delege, Cenevre'de şiddet ile mücadele etmek için uluslararası bir eylem planı yapılmasını oybirliği ile yasal duruma getirmiştir (3). Dünya Sağlık Örgütü'ne göre, bireylerin kendilerine uygulamış olduğu şiddet, kişiler arası (aile içi) şiddet ve örgütlü ya da organize (savaş) şiddet olmak üzere üç farklı şiddet şekli belirlenmiştir (4). Aile içi şiddete sıklıkla maruz kalan kadınlardır ve bu şiddetin sıklıkla uygulayıcısı bu kadınların eşleridir.

Şiddete maruz kalan kadınlar yalnızca kendileri zarar görmemekte; toplumun geleceği olan çocuklar da bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Böylelikle gelecek nesiller de aileleri rol model alacağından şiddeti meşru ve normal karşılayabilmektedir. Şiddet mağduru ya da şahidi çocuklar büyüdüklerinde kendi çevrelerine de aynı biçimde zarar vermektedirler. Özellikle, ilk gelişim ve çocukluk dönemlerinde; her şeyden daha çok değer verdiği annesinin şiddete maruz kalmasına şahit olan çocuklar, ileride tedavisi çok da mümkün olmayan travmalara maruz kalmaktadırlar. Şiddetin genel yapısına baktığımızda; şiddetin aile bağlarının zarar görmesi, insani ve kültürel değerlerin yozlaştırılması, vicdan kavramının insanların yaşantılarında tam anlamıyla yer edinmemesi, koruma, müdahale ve cezai müeyyide gibi alanlarda yetersiz kalınması, ekonomik nedenler, eğitimsizlik vb. birçok nedenlerden beslendiğini görmekteyiz. Sorunun bu kadar karışık olması,

çözümü de o denli zorlaştırmaktadır. Bu nedenle, bu sosyal rahatsızlığın tedavisi de kapsamlı bir mücadele ile gerçekleştirilebilir. Gerek ilgili resmi kurumların çabaları, gerekse sivil toplum kuruluşlarının yürüteceği çalışmalar sorunun çözümü adına önemli yararlar sağlayacaktır (5).

Şiddetin aile içi mahremiyetimiş gibi görülmesi de sorunun çoğu zaman örtbas edilmesine neden olmaktadır. Maalesef sıklıkla şiddete maruz kalan kadınlar dahi bunun aile içinde kalması gereken bir konu olduğuna inandırılmışlardır. Bu şüphesiz çocukluk döneminde yine şiddet olaylarının yaşandığı bir aile içinde yetişmiş olmaktan kaynaklanmaktadır (5).

Kadının bilhassa ekonomik olarak özgür olmaması da şiddete maruz kalmasında önemli bir faktördür. Toplumun kültürel ve sosyal yapısı, dini inançlar, sosyal izolasyon, katı toplumsal roller, fakirlik, kadın-erkek eşitsizliği, kendi kendini kontrol yetersizliği ve zayıf kişilik gibi kişisel karakterler ekonomik şiddet riskini artırmaktadır (6).

Genellikle şiddete maruz kalanlar, pasif kişilik yapısına sahiptirler ve şiddet uygulayana karşılık verebilecek gücü ve cesareti kendilerinde bulamamaktadırlar. Bu durum da aile içi şiddet uygulayan kişiyi cesaretlendirmektedir. Şiddet maruz kalanlar sıklıkla da ailelerinde şiddet uygulandığını görerek büyüyen ve gelişimlerinde otoriteye itaati öğrenen insanlardır (5).

Biz bu çalışmamızda toplum içinde normal olarak kabul edilen ve bilinen bir sağlık sorunu olmayan kişileri ve ailelerini çalışma evrenimiz olarak kabul ettik ve kadınların şiddet algısını, şiddete bakış açısını tespit etmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem

Çalışmamız 2016 yılı Eylül-Kasım ayları arasında Malatya il merkezinde yaşayan 18 yaş üstü 479 kadına yapılmıştır. Çalışmamız kesitsel tipte bir çalışmadır. Ulaşılması gereken minimum örneklem sayısı 380 olarak bulunmuştur. 479 kişiye ulaşılmıştır. Çalışmamıza katılan kişiler il merkezinde bulunan 39 Aile Sağlığı Merkezine başvuran kişiler arasından kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Örneklem sayımız aile sağlığı merkezleri sayısına bölünmüştür ve her

bir ASM'den eşit sayıda kişiye ulaşılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için il Halk Sağlığı Müdürlüğü'nden ve İnönü Üniversitesi etik kuruldan onay alınmıştır (Karar No: 216\16-6).

Çalışmada veri toplama aracı olarak katılımcılara sunulacak olan ve isim belirtilmeden doldurulacak anket formu kullanılmıştır. Anket formunda araştırmaya ilişkin soruların yanında katılımcıların yaşları, eğitim durumları, ailenin gelir düzeyi vb. demografik sorular da yer almaktadır.

Anket formundaki demografik bilgiler ve kadınlara yönelik şiddete ilişkin soru maddeleri ulusal bir çalışmadan derlenmiştir. Anketin hazırlanmasında faydalanılan kaynaktan, anket formunun geçerlik çalışması için uzman görüşü alındığı ve anketin yapılabilmesi için pilot çalışma yapıldığı ve çalışmanın sonuçlarına göre anketin son şeklinin verildiği bildirilmiştir (5).

Tutum ve değerlere ilişkin sorular katılıyorum, katılmıyorum ve fikrim yok şeklinde üçlü seçenek şeklinde sorulmuştur. Veri toplama işlemi, geçersiz ya da yanıtız veri oranının en aza indirilmesi için her bir katılımcı ile yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

Verilerin analizde Ki-Kare testi kullanılmıştır. $p \leq 0.05$ değeri anlamlı kabul edilmiştir.

Bulgular

Çalışmamıza toplam 479 kadın katılmıştır. Katılımcıların yaşları 18-75 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 36.03 ± 11.93 ' tür. Katılımcıların %63'ü evli, %29'u bekar, %2.7'si eşinden ayrılmış, %5.2'sinin ise eşi ölmüştür. Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve bu özelliklerin dağılımı Tablo 1 'de gösterilmiştir.

Tablo 2'de katılımcıların tamamının aile içi şiddete maruz kalma oranları verilmiştir.

Kadınların çeşitli sosyodemografik özellikler açısından şiddet görme durumlarına ve bunlar arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel fark bulunmuştur. Medeni hal, eğitim durumu, meslek ve yaş açısından bakıldığında şiddet görme açısından istatistiksel fark bulunmaktadır (Tablo 3). Eğitim gruplarına bakıldığında istatistiksel farkın okuryazar değil-okuryazar ve ilkökul gruplarına mensup ve şiddet gören kişilerden

Tablo 1. Araştırma kapsamında giren katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin dağılımları

	N	%
Medeni hal		
Evli	302	63.0
Bekar	139	29.0
Ayrılmış	13	2.7
Eşi ölmüş	25	5.2
Eğitim		
Okuryazar değil-okuryazar	40	8.4
İlkokul	80	16.7
Ortaokul-lise	152	31.7
Üniversite-yüksek lisans/doktora	207	43.2
Yaş		
18-29	177	37.0
30-44	208	43.4
45-59	76	15.9
60 ve üstü	18	3.8
Meslek		
Memur	121	25.3
Esnaf-işçi	46	9.6
Ev hanımı	178	37.2
Emekli	11	2.3
Diğer	123	25.7
Toplam	479	100

Tablo 2. Aile içi şiddete maruz kaldınız mı sorusuna verilen cevapların dağılımı

	N	%
Aile içi şiddete maruziyet	n	%
Evet	107	22.3
Hayır	372	77.7
Toplam	479	100

kaynaklandığı tespit edilmiştir. Medeni hal açısından bakıldığında ise anlamlılığı yaratan grup evli olup şiddet görenlerdir. Meslek açısından bakıldığında ise esnaf-işçi, ev hanımı ve emekli olup şiddet gören grubun istatistiksel farktan sorumlu olduğu görülmektedir. Yaş açısından bakıldığında ise farkın 18-29 ile 30-44 yaşa mensup şiddet gören kadınlardan kaynaklandığı görülmektedir.

Tablo 4'te kadınların şiddete bakış açılarını ve algılarını irdeleyen diğer sorulara verilen cevapların dağılımı görülmektedir.

Katılımcılara hangi tür davranışların şiddet göstergesi olarak görüldüğünü sordüğümüzda

Tablo 3. Katılımcıların sosyodemografik özellikleri açısından şiddet görme durumlarına göre dağılımı

Şiddet görme	Evet (Satır %)	Hayır (Satır %)	Toplam	p değeri	X ²
Medeni hal					
Evli	69 (22.8)	233 (77.2)	302	≤0.001	30.34
Bekar	18 (12.9)	121 (87.1)	139		
Ayrılmış	9 (69.2)	4 (30.8)	13		
Eşi ölmüş	11 (44)	14 (56)	25		
Eğitim					
Okuryazar değil-okuryazar	13 (32.5)	27 (67.5)	40	0.010	11.31
İlkokul	26 (32.5)	54 (67.5)	80		
Ortaokul-lise	34 (22.4)	118 (77.6)	152		
Üniversite-yüksek lisans/doktora	34 (16.4)	173 (83.6)	207		
Yaş					
18-29	59 (18.1)	267 (81.9)	326	≤0.001	20.86
30-44	45 (30.4)	103 (69.6)	148		
45-59	28 (31.8)	60 (68.2)	88		
60 ve üstü	10 (52.6)	9 (47.4)	19		
Meslek					
Memur	27 (22.3)	94 (77.7)	121	0.006	14.38
Esnaf-işçi	12 (26.1)	34 (73.9)	46		
Ev hanımı	46 (25.8)	132 (74.2)	178		
Emekli	6 (54.5)	5 (45.5)	11		
Diğer	16	107	123		

yaklaşık yarısı fiziksel cevabını verirken; yaklaşık yarısı da duygusal-ekonomik- sözlü vs. cevabını vermiştir. Kadınların %62'si ise hepsinin şiddet göstergesi olduğunu ifade etmiştir. Şiddete maruz kalan katılımcılara ne sıklıkta olduğunu sordüğümüzda ise yaklaşık dörtte üçü ara sıra, yaklaşık dörtte biri ise sık sık şiddet gördüğünü söylemiştir.

Şiddete maruz kalan katılımcılara kimin tarafından şiddet uygulandığını sordüğümüzda, yarısından fazlası (%55.9) eşim cevabını verirken; yaklaşık yarısı da anne-baba-kardeş vs. tarafından şiddete maruz kaldığını söylemiştir. Şiddetin nedeninin ne olduğunu sorusuna şiddete maruz kalan katılımcıların yarısından fazlasının ekonomik nedenler ve eşine karşılık vermesinin (%55) şiddet görme nedeni olduğunu söylerken diğer yarısı da alkol-namus-istenmemek vs. gibi faktörlerin şiddet görme nedeni olduğunu söylemiştir (Tablo 5).

Şiddete maruz kalan katılımcıların büyük bir kısmı (%80.4) yardım talebinde bulunmadığını

söylerken; görece az bir kısmı (%19.6) yardım talebinde bulunmuştur. Şiddete uğradığı için yardım talebinde bulunanların yarısından fazlası yardım talep ettiği yerin akraba-polis-jandarma olduğunu söylerken; yaklaşık yarısı da başka yerlerden (sığınma evi-komşu vs.) yardım talebinde bulunduğu cevabını vermiştir. Yardım talebinde bulunmayanlara bunun nedeni sorulduğunda yarısına yakını ailem dağılmasın-başkaları duymasın cevabını verirken diğer yarısı da başka sebepler öne sürmüştür (ne yapacağımı bilmiyorum- bir daha yapmaz vs.).

Şiddete uğrayan katılımcılar psikolojik destek alıp almadıkları sorusuna yüksek oranda hayır cevabını verirken (%81); az miktarda katılıcı evet cevabı vermiştir (%19). Psikolojik destek alan katılımcılara kimden aldıkları sorulduğunda yarısı psikiyatrist ve doktor cevabını verirken; yarısı da psikolog-aile danışmanı vs. cevabını vermiştir.

Katılımcılara kendilerinin aile içi şiddet uygulayıp uygulamadığı sorulduğunda büyük kısmı (%90) hayır cevabını verirken; az bir kısmı evet cevabını

Tablo 4. Aile içi şiddet konusunda seçilmiş bazı önermelere katılımcıların verdiği yanıtların dağılımı

	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok
Şiddet bazen gereklidir	11.6	86	2.4
Kadına yönelik şiddet derecesi çok değilse mazur görülebilir	12.3	82.9	4.6
Terbiye amaçlı şiddet desteklenebilir	12.3	83.3	4.4
Dayak varsa eşler boşanmalıdır	61.8	25.7	12.5
Erkeği şiddete kadın tahrik eder	8.8	79.7	11.5
Kadına yönelik şiddet haklı gerekçesi olduğunda kabul edilebilir bir şeydir	11.2	85.2	3.5
Erkek eşine bazen fiziksel şiddet gösterebilmelidir	6.6	88.8	4.6
Kocasının beklentilerini yerine getirmemezse kadına şiddet uygulanabilir	11.6	82.2	6.2
Eğer erkek kadına şiddet uygularsa tutuklanmalıdır	66.4	19.3	14.3
Kadınların bazı davranışları şiddet görmelerini gerektirir	15.9	77.0	7.2
Kadına yönelik şiddet kadının kıskırtması söz konusu olduğunda kabul edilebilir	16.9	74.7	8.4
Kadın-erkek arasındaki tartışmanın içine dayak girerse sevgi bağı yok olur	76.8	15.7	7.5
Dayak bir terbiye aracıdır	17.2	77.1	5.7
Erkek şiddet uygularsa kesinlikle eşler boşanmalıdır	56.7	22.5	20.8
Kadın aile içi şiddete maruz kalıyorsa devlet tarafından koruma altına alınmalıdır	82.9	9.8	7.3
Şiddet çözüm değildir	79.4	18.3	2.2
Evdeki kararları erkek almalıdır. kadın da buna uymalıdır	17.4	77.4	5.2
Kadın kocasının söylediklerini sorgularsa koca dayak atabilir	5.8	90.2	4
Kadın kocasına karşı geldiği zaman kesinlikle cezalandırılmalıdır	7	87.7	5.3
Kadın kocasına her şartta itaat etmelidir	10.8	83.5	5.7
Şiddet gören kişi karşısındakine benzer biçimde karşılık verebilir	32.1	52.9	15

vermiştir (% 10). Aile içi şiddet uygulayan katılımcılara kime şiddet uyguladıkları sorulduğunda yarısından fazlası çocuk cevabını verirken; diğer yarısı da eş-kardeş-anne vs. cevabını vermiştir. Aile içi şiddet uygulayan katılımcıların büyük bir kısmı şiddete başvurma sıklığı sorusuna nadiren biçiminde yanıtlarken; az bir kısmı sık sık biçiminde yanıtlamıştır.

Aile içi şiddete başvuran katılımcılara bunun nedeni sorulduğunda yaklaşık yarısı karşı tarafın bunu hak ettiğini söylerken; diğer yarısı da psikolojik sorunlar-alkol- şiddet gördüğü için vs. şiddete başvurduğu cevabını vermiştir.

Katılımcılara şiddete başvurmanın bir çözüm yolu olup olmadığı sorulduğunda büyük bir kısmı (%89.4) hayır cevabını verirken; az bir kısmı da evet bazen-evet her zaman cevabını vermiştir. Kadına kimin şiddet uygulama hakkı vardır sorusuna katılımcıların büyük bir kısmı (%89.6) hiç kimse cevabını verirken; az bir kısmı da kocasının-babasının-çocuklarının-annesinin vs. cevabını vermiştir.

Tartışma

Çalışmamıza katılan 479 kadınının yaş ortalaması 36.03 ± 11.99 'dur. Şenol ve ark. yaptığı çalışmada da bizim çalışmamıza benzer biçimde 37.08 ± 11.07 'dir (5). En küçük yaş 18 en büyük yaş 75'dir. Yaş grupları açısından bakıldığında 18-40 yaş arasındaki kadınların daha çok şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmanın sonuçları da bizim çalışmamızı desteklemektedir. Bu çalışmada da kadınların en fazla şiddete maruz kaldıkları yaş döneminin 15-44 yaş olduğu görülmektedir (6). Vahip ve ark. yaptığı çalışmada da genç kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı görülmüştür (7). Bunun sebebi bu yaş grubundaki erkeklerin sorunların çözümünde fiziksel güç kullanmaya daha meyyal olması olabilir.

Çalışmamıza katılan kadınların %22.3'ü aile içi şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise maruz kalanların oranı %28.8 olarak bulunmuştur. 2009 yılında yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre ise

Tablo 5. Katılımcıların maruz kaldığı şiddet davranışlarının türü, uygulayan kişiler ve nedenlerinin dağılımı		
Şiddet göstergesi olduğu düşünülen davranışlar	n	%
Fiziksel	42	8.9
Duygusal	10	2.1
Ekonomik	3	0.6
İnsanlarla ilişkimin Kısıtlanması	3	0.6
Cinsel	4	0.8
Sözlü	5	1.1
Hepsi	404	85.9
Şiddetin kim tarafından uygulandığı		
Eş	56	52.3
Anne	7	6.5
Baba	8	7.5
Büyükanne- Büyükbaba	3	2.8
Diğer	18	16.8
Birden fazla kişi	7	6.5
Belirtmek istemeyenler	8	7.5
Şiddetin Nedeni		
Ekonomik sebepler	21	21.9
Karşılık verdiği için	31	32.3
Alkolden dolayı	14	14.6
stenmediğim için	11	11.5
Namus uğruna	4	4.2
Diğer	15	15.6

kadınların %39'unun yaşamının herhangi bir döneminde şiddete maruz kaldıkları bulunmuştur (6). Başka bir çalışmanın sonuçlarına göre de Türkiye'de yaşayan kadınların yaklaşık %35'i bir dönem şiddet gördüklerini ifade etmiştir (8). Her iki çalışmanın sonuçları birbirine destekler niteliktedir ve yaklaşık her dört, beş kadından biri yaşamının bir döneminde şiddet görmektedir. Dünya sağlık örgütünün 2002'de yayınladığı rapora göre 48 çalışmanın sonuçları incelenmiş ve kadınların %10-69'unun en az bir kere fiziksel şiddete maruz kaldıkları görülmüştür (9). Bütün dünya çapında ise erkeklerden şiddet gören kadınlarının oranının %25-50 arasında değiştiği tahmin edilmektedir (10). Türkiye'de yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre ise kadınların %34'ünün fiziksel şiddete, %53'ünün ise sözel şiddete maruz kaldıkları saptanmıştır (11).

Çalışmamıza katılan kadınların yaklaşık %64'ü fiziksel, duygusal, ekonomik, kısıtlama, cinsel,

sözlü şiddet türlerinin hepsini şiddet kavramı içinde değerlendirmiştir. %22'si bu davranışların en az ikisini şiddet kapsamı içinde değerlendirmiştir. Şenol ve ark. yaptığı çalışmada ise katılımcıların %54'ü bu davranışların hepsini şiddet kapsamı içinde değerlendirmektedir (5). Bir başka çalışmanın bulgularına bakıldığında ise çalışmaya katılan kadınların %88'i fiziksel, %43'ü sözel şiddeti, %28'i erkeğin sözünü dinlememe olarak şiddeti tanımlarken, yalnızca %1'i cinsel şiddeti şiddet kapsamında değerlendirmiştir (12). Bu farklılığın kaynağının bizim çalışmamıza katılan kadınların eğitim seviyelerinden ve bazı kadınların kendine biçilen sosyal ve ailesel roller içinde bazı davranışları normal karşılamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ayrıca eğitim seviyeleri açısından bakıldığında bizim çalışmamızın sonuçlarına göre eğitim grupları arasında istatistiksel fark vardır. Eğitim seviyesi düştükçe her bir grubun kendi içinde şiddete maruz kalma oranları artmaktadır. Eğitim seviyesi düşük olan gruplarda şiddetle karşılaşma oranları artmaktadır. Efe ve ark. yaptığı çalışmanın sonuçları da çalışmamızı desteklemektedir, eğitim seviyesi düştükçe aile içi şiddet ölçeğinden alınan puanlar anlamlı derecede artmaktadır (12). Moore'un yaptığı çalışmanın sonuçlarına göre ise öğrenim durumunun şiddet görmeyi etkilemediği fakat eğitilmiş kadınların şiddeti sonlandırmada daha başarılı olduğu bulunmuştur (13). Bu durum eğitim seviyesi düşük olan kişilerde eşe ya da diğer kişilere ekonomik ve diğer alanlarda bağımlı olma ile ilişkili olabilir. Ülkemizde ve diğer bazı ülkelerde eğitim seviyesi düştükçe şiddetin arttığı görülmüştür (14). Subaşı ve ark. yaptığı çalışmada da şiddeti önlemeye yönelik tavsiyeler içinde kadınların güçlendirilmesi ve toplumdaki statülerinin yükseltilmesi yer almaktadır (15).

Aile içi şiddete kim tarafından maruz kalındığına bakıldığında ise kadınların yarısından fazlasının eş tarafından şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Şenol ve ark. yaptığı çalışmada bizim çalışmamızı desteklemektedir. Yapılan çalışmada kadınların %50'sinin eş tarafından şiddete maruz kaldığı görülmüştür (5). Kenya'da yapılan bir çalışmaya göre kadınların %42'sinin eşleri tarafından sürekli dövüldükleri görülmüştür (16). Türkiye'de 2014 yılında yapılan başka bir çalışmanın sonuçlarına göre de Ortadoğu Anadolu'da yaşayan kadınların %52'si yaşamının herhangi bir döneminde

şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (17). Bir başka çalışmanın sonuçlarına göre de şiddetin %57 oranla en fazla olarak eşler tarafından uygulandığı bulunmuştur (18). Farklı bölgelerde yapılan bu çalışmalarda birbirine benzer sonuçların görülmesinin sebebinin kadının toplumsal statüsünün düşük olması ve erkek egemen bir kültürün varlığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Şiddete maruz kalma nedenine bakıldığında kadının karşılık vermesinin ilk sırada, ekonomik nedenlerin ikinci, alkolün üçüncü sırada yer aldığı görülmüştür. Şenol ve ark. yaptığı çalışmada ise ekonomik nedenler birinci, karşılık verme ikinci, alkol üçüncü sırada yer almaktadır (5). Başka bir çalışmanın sonuçlarına göre eşi çalışmayan ve ekonomik olarak kötü durumda olmanın şiddeti artırdığı görülmüştür (12). 2009 yılında yayınlanan aile içi şiddet raporunda ise kadına yönelik şiddetin nedenlerini kadınlar ekonomik sebepler, erkeğin ailesi ile sorunlar, erkeğin kötü alışkanlıkları ve erkekle, kadınla, çocukla ilgili nedenler olarak sıralamıştır (6). Denizli’de yapılan bir çalışmanın sonuçlarına bakıldığında ise şiddetin nedenlerinin ekonomik, geleneksel, psikolojik, cinsel ve kıskançlık kaynaklı olduğu görülmüştür (19). Bu durum geleneksel toplum yapısı, yoksulluk ve erkeğin toplumsal statüsünden kaynaklanıyor olabilir.

Medeni durum açısından bakıldığında evli olanların %64’ü şiddet eylemleri ile karşılaşmaktadır. Ayrılmış olanlarda şiddetle karşılaşma oranı 2 kat fazladır. Medeni durum açısından bakıldığında şiddet görme açısından istatistiksel fark vardır ($p \leq 0.001$). Şenol ve ark. yaptığı çalışmada ise ayrılmış kadınların %25’i sürekli şiddete maruz kaldıklarını söylemiştir (5). Ayrıca evli olanların %77’sinin ara sıra şiddete maruz kaldıkları görülmüştür. 2014 yılında yayınlanan şiddet raporunun sonuçlarına göre boşanmış ya da ayrı yaşayan kadınlar arasında son 12 ayda maruz kalınan şiddetin Türkiye ortalaması %11 olarak bulunmuştur ve boşanmış olanların %22’si şiddete maruz kaldıklarını söylemiştir (17). Bu durum şiddetin aynı zamanda boşanma sebebi olduğunu da göstermektedir.

Çalışmamızın sonuçları kadınların yaklaşık yarısının başka insanlar duymasın ve ailem

dağılmasın diye şiddete maruz kaldığını, sakladığını göstermektedir. Şenol ve ark. yaptığı çalışmada bizim çalışmamızla paralel sonuçlar elde etmiştir. Bu çalışmada da kadınlar aynı saiklerle şiddet gördüğünü saklamaktadır. Bir başka çalışmanın sonuçlarına göre kadınların şiddete nasıl tepki verecekleri sorulduğunda %27’si sözle karşılık vereceğini, %26’sı evi terk edeceğini, %20’si de sessiz kalacağını ifade etmiştir (6). Şiddet gören kadınların yalnızca %5’i psikolojik destek aldığını belirtmiştir. Literatürde yapılan başka çalışmalarda bizi desteklemektedir psikolojik destek alma oranları şiddet gören kadınlar içinde çok düşüktür. Bunun sebebi kadınların bir uzmana başvurmanın çözüm olacağını düşünmemesi olabilir.

Şiddete maruz kalan kadınların %64.8’inin çocuklarına şiddet uyguladığı görülmüştür. Başka bir çalışmanın sonuçlarına göre de şiddet gören kadınların %73’ü çocuklarına şiddet uygulamaktadır (5). Literatürdeki başka bir çalışmanın sonuçlarına göre şiddet uygulayan kadınların aile içi şiddet ölçeğinden anlamlı ve yüksek puan aldıkları görülmüştür (12). Neden şiddet uyguladıkları sorulduğunda kadınların yarısı karşısındakinin bunu hak ettiğini söylediği görülmüştür. Bu durum bize şiddetin öğrenilmiş bir davranış olduğunu ve sorunların çözümünde kullanılacak bir yöntem olduğunu, şiddet görenlerin daha çok bu çözüm yöntemine başvurduğunu göstermektedir. Ayrıca şiddetin empati yeteneğine zarar verdiğini düşündürmektedir.

Çalışmamıza katılan kadınların %89.6’sı kadına şiddet uygulamaya hiç kimsenin hakkı olmadığını yaklaşık %5’i kocasının hakkı olduğunu söylemiştir. TNSA 2013’e göre; TNSA’ya katılan kadınların bir kısmı, eğer kadın çocuklarının bakımını ihmal ederse, eşine karşılık verirse, eşine haber vermeden dışarı çıkarsa, cinsel ilişkide bulunmayı reddederse erkeğin fiziksel şiddet uygulama hakkı olduğunu söylemiştir (20). Bir başka çalışmada da kadınların %3.4’ü namus uğruna şiddete maruz kaldıklarını söylemiştir. Bu durum kadının namusundan erkeğin sorumlu olduğu düşüncesine sahip kadınlar olduğunu göstermektedir. Kadınların büyük bir kısmı şiddet uygulayan erkeğin tutuklanması gerektiğini düşünmektedir.

Meslek grupları açısından bakıldığında ise istatistiksel fark bulunmuştur. Ev hanımı olan ya da sosyal statüsü ekonomik getirisi daha düşük grupta olanların daha çok şiddet gördüğü tespit edilmiştir. Yapılan başka birkaç çalışmanın sonuçları da bu durumu desteklemektedir. Sosyoekonomik durumun düşük olması, kadının gelir getiren bir işte çalışmıyor olması şiddete maruziyeti artırmaktadır (21, 22, 23). Bu durum kadınların sosyal statülerinin düşük olmasından ve ekonomik güçlerinin olmamasından kaynaklanmaktadır.

Sonuç ve öneriler

Çalışmamızın sonuçlarına göre her beş yetişkin kadından biri yaşamının bir döneminde şiddetin herhangi bir formuna maruz kalmaktadır. Şiddeti uygulayan kişiler özellikle eşlerdir. Kadının eğitim seviyesinin ve ekonomik özgürlüğünün artması şiddetle karşılaşmayı azaltmakta fakat sıfırlamamaktadır. Kadının şiddetle karşılaşmasının birincil nedeni erkeğe karşılık vermek, ekonomik nedenler ve alkol olarak görülmüştür. Kadınların ailesi dağılmasın bakış açısı kadınların şiddeti sineye çekmelerine neden olmaktadır ve yardım aramalarına engel teşkil etmektedir. Şiddet gören kadınların çok az bir kısmı psikolojik destek almaktadır.

Öneri olarak kadının toplumdaki statüsünün yükseltilmesi kadınların ekonomik özgürlüklerinin sağlanması için kadın istihdamının artırılması, kadınların yükseköğretim seviyelerinde eğitim görmesinin artırılması için politikalar uygulanması, şiddet uygulayan kişilerin caydırıcı biçimde cezaya tabi tutulması, alkol kullanımının azaltılmaya çalışılması, şiddete uğrayan kadınların sığınacağı ve başvuracağı yerlerin kamu spotları ile tanıtılması önerilebilir.

İletişim: Dr. Çiğdem Tekin

E-posta: cigdemmoz@gmail.com

Kaynaklar

1. WHO (2014) World Report on ViolenceandHealth. Accessed May 1, 2017. www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary. Eşirim Tarihi: 20.06.2017.
2. WHO 1998 Raporu
3. WHO Consultation (1996) ViolenceAgainstWomen. Genova. 5-7 February
4. WHO (2002) World Report on ViolenceandHealth. Accessed May 1, 2017. www.who.int/violence_injury_prevention/vio-

5. Yıldız S, Şenol D. Kadına yönelik şiddet algısı kadın ve erkek bakış açılarıyla. Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları; 2013.
6. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Raporu 2009 Ankara
7. Vahip I, Doğanavşargil Ö. Aile içi fiziksel şiddet ve kadın hastalarımız. Türk Psikiyatri Dergisi 2006; 17 (2): 107-114.
8. Gürkan ÖC, Coşar F. Ekonomik şiddetin kadın yaşamındaki etkileri. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi 2009; 2 (3): 124-9.
9. Krug EG, Dahlberg LL, Mercy JA. World report on violence and health. Geneva: World Health Organization; 2002.
10. Wang S, An L, Cochran SD. Women's health. In: Detels R, eds. Oxford textbook of public health. London: Oxford University Press; 2002. p.90-2.
11. Altınay A. G, Arat, Y. (2007). Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. Research Report. Punto, İstanbul. <http://research.sabanciuniv.edu/7029/1/TurkiyedeKadinaYonelikSiddet.pdf>. Eşirim Tarihi: 12.04.2017.
12. Efe SY, Ayaz S. Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2010; 11 (1): 23-9.
13. Moore T, Selkove W. Domestic violence victims in transition from welfare to work: barriers to self-sufficiency and the w-2 response. The Institute for Wisconsin's Future. <http://www.wisconsinfuture.org/publications/workinfamilies/DomesticViolenceSummary.pdf>
14. Balcı YG, Ayrancı U. Physical violence against women: Evaluation of women assaulted by spouses. J Clin Forensic Med 2005; 12: 258-263.
15. Subaşı N, Akın A. Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları. Toplumsal cinsiyet sağlık ve kadın. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2003. s.231-47.
16. Bilgel N, Orhan H. Aile içi şiddet. Bilgel N (Editör). Aile hekimliği. Bursa: Medikal Tıp Kitabevi; 2006. s.643-55.
17. Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması. Ankara: Aralık 2014
18. Güler N, Tel H, Tuncay FÖ. Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. CÜ Tıp Fakültesi Dergisi 2005; 27 (2): 51-6.
19. Karal D, Aydemir E. Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet. International Strategic Research Organization. Uşak: Uşak Yayınları; 2012.
20. TNSA 2013 Rapor
21. Kocacık F, Dogan O. Domestic violence against women in Sivas, Turkey: survey study. Croat Med J 2006; 47: 742-49.
22. Günay T, Giray H, Harç B, Köksal B, Sarı S. İzmir'de bir gecekondu bölgesinde kadına yönelik aile içi şiddet. Sağlık ve Toplum 2006; 16: 31-7.
23. Turhan E, Güraksın A, İnandı T. Erzurum'da kadına yönelik aile içi şiddet. Sağlık ve Toplum 2006; 16: 24-30.